

Asia: VN/279/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kaavoitus- ja rakentamislainsiksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomioita alueidenkäytön kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1-16, 37-40)

Kiitämme luonnosta hallituksen esitykseksi kunnianhimoisista tavoitteista. Alueidenkäytön kokonaisuudessa sosiaalinen kestävyys on olennaista. Esteettiset arvot ovat olennainen osa kulttuurista arvoa. Kulttuuriperinnön vaaliminen on puolestaan olennainen osa kestävästä kehitystä ylipäänsä. Visuaalisen laadun määränä esteettisyys on olennaista. Esitämme, että alueidenkäytön kokonaisuuden osalta erikseen mainittaisiin myös julkisen taiteen suunnitelmat, jossa pidetään huolta riittävästä määrästä julkista taidetta alueella. Aikalaistaiteen tuominen alueidenkäytön suunnitteluun on niinkään osa sosiaalista kestävyttä. Julkinen taide vähentää ilkeävaltaa ja lisää koettua viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Se on myös osa taloudellista kestävyttä: julkinen taide nostaa rakennuksen ja alueen arvoa. Yleiskaavaa, pykälässä 29, suunniteltaessa on aina huomioitava taiteen saavutettavuus ja ylipäänsä taiteen olemassaolo siinä missä viheralueetkin. Se on olennaista yleiskaavan laadullisissa vaatimuksissa. Suomalaisen kulttuuripolitiikan suuri linja on ollut vähentää eri väestöryhmien välisiä eroja kulttuuriosallistumisessa, ilman suunnitelmallista ja ohjelmallista julkisen taiteen edistämistä tämä ei ole mahdollista.

Huomioita kaavojen toteuttamisen kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1, 17-24, 37-40)

Esitämme, että asemakaavan laadullisissa vaatimuksissa, pykälän 39 perusteluissa kiinnitetään huomiota julkisen taiteen ohjelmiin, julkisen taiteen suunnitelmaan, taiteen prosenttiperiaatteeseen ja muihin välineisiin, joilla kuntapäätäjät ja kaavoittajat voivat parantaa rakennetun ympäristön esteettisyyttä ja laatua. Julkinen taide parantaa kansalaisten yhdenvertaisuutta tuomalla taidetta kaikkien saavutettaville. Kulttuuriperinnön säilyttäminen ja vaaliminen on tärkeää kaavojen toteuttamisessa, mutta on luotava tilaa myös aikalaistaiteelle, uuden taiteellisen arvon luomiselle. Siinä missä mainitaan asuin ympäristön viihtyisyys, pitäisi mainita, että sitä parannetaan juuri taiteen ja arkkitehtuurin keinoin. Tämä olisi kirjauksena linjassa myös tuoreen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman kanssa. Apoli2020 -ohjelmassa todetaan, että "Kauneuteen sisältyy estetiikan lisäksi psykologista kokemuksellisuutta, hyvinvointivaikutuksia sekä toivon ja arvostuksen rakentumista. Vaikka rakennetun ympäristön ratkaisut vaikuttavat suoraan esimerkiksi ilmastotavoitteiden saavuttamiseen, arkkitehtuuria ei tule kaventaa vain rakennusteknisiksi ratkaisuihin tai välineeksi yhteiskunnallisten tai taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseen. Arkkitehtuuri on taidetta,

toiminnallisuutta, viihtyisyyttä ja elämänlaatua. Esteettiset ja muut aineettomat arvot ovat osa arkkitehtuurin kestävyttä. "

Siltä osin, kun sivulla 607 puhutaan julkisista tiloista, olisi tärkeää huomioida myös taiteen ja muotoilun rooli. Asemakaavan tarkoitus on myös lisätä julkista taidetta ja siten taiteen saavutettavuutta. Julkinen taide on olennainen osa maisemaa ja kaupunkikuvaa, hyvää rakentamistapaa.

Huomioita rakentamisen kokonaisuudesta (erityisesti luvut 1, 25-36, 37-40)

Taiteen prosenttiperiaate on yksi keino edistää rakentamisen laatua ja lisätä julkisen taiteen monikanavaista rahoitusta ja siten esteettisempää ja yhteisöllisempää, aineetonta arvonlisää tuottavaa suunnittelua. Rakentamisessa voi ja pitää olla myös taiteellisia ansioita, taiteellista arvoa. Esitämme harkittavaksi, että pykälän 208 listaan lisättäisiin ihan erikseen julkiset taideteokset. Esimerkiksi sivulle 605, missä puhutaan erityisistä arvoista, tulisi täsmentää taiteelliset ja esteettiset arvot. Sivulle 628, pykälän 107 yhteyteen tulisi lisätä esteettömyyden rinnalle myös esteettisyys. Lisäksi esitämme, että sivulle 653 pykälän 190 yhteyteen lisätään uusien, rakennustaiteellisten arvokkaiden kokonaisuusien mahdollistamisen. Pidämme kyllä ansiokkaana sitä, ettei rakennuksia tule turmella, mutta myös tämä uuden taiteellisen arvon luomisen näkökulma on olennaista tässä yhteydessä mainita.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana käydyissä keskusteluissa on ollut esillä myös maakuntakaavaa koskeva vaihtoehtoinen malli.

Vaihtoehtoisen mallin oleellisin ero lakiehdotukseen olisi se, että maakuntakaavan oikeusvaikutuksia ei rajattaisi laissa vaan maakuntakaava olisi nykyiseen tapaan kokonaisuudessaan oikeusvaikutteinen. Vaihtoehtoinen malli olisi oikeusvaikutusten osalta pääosin nykyisen lain kaltainen, mutta malli ei kuitenkaan sisältäisi nykyisen lain mukaista maakuntakaavan toteuttamisen edistämisvelvoitetta.

Myös vaihtoehtoisessa mallissa maakuntakaavassa olisi esitettävä aluerakenteen, liikennejärjestelmän ja liikenneverkon sekä viherrakenteen kehittämisen periaatteet, ja lisäksi maakuntakaavassa voitaisiin esittää myös muita maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia asioita. Vaihtoehtoisen mallin mukaan maakuntakaavassa esitettävistä asioista kuitenkin rajattaisiin laissa nimenomaisesti pois yksittäisen kunnan yhdyskuntarakenne. Yksittäisen kunnan yhdyskuntarakenteeseen kuuluvia asioita ei olisi siten mahdollista sisällyttää maakuntakaavaan vaan ne ratkaistaan kuntakaavoituksessa.

Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä myös vaihtoehtoisesta mallista.

-

Maksuvelvollisuuden alkamisen raja (kerrosneliömetriä

-

Kunnalle maksettavan maksun maksimimäärä tontin arvonnoususta (% arvonnoususta)

-

Erityisharkinta-alueen sijoittamisluvan lupaedellytyksissä ollaan palaamassa oikeusharkinnasta rakennuslain aikaiseen tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Miten lupaedellytykset pitäisi kirjoittaa, jotta:

- a. tuomioistuimen kannalta kunnan myöntämä lupa on mahdollista pitää voimassa eikä lupa mene valituksen johdosta nurin oikeudessa automaattisesti esimerkiksi siksi, että luvalla käsitellään vain yhden rakennuspaikan, eikä sitä ympäröivien alueiden tilanne?**
- b. kunnan kannalta on mahdollista evätä lupa esimerkiksi siksi, että kyseinen rakentamisen lievealue on suunniteltava kaavoituksellisesti kokonaisuutena?**

-

Miten päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuuta koskevan pykälän perustelut pitäisi kirjoittaa, jotta niistä kävisi kyllin selkeästi ilmi, että allianssimallin tai muiden yhteistoiminnallisten toteutusmuotojen käyttäminen on hankkeessa mahdollista?

-

Millaisia ja kuinka suuria taloudellisia vaikutuksia näette päävastuullisen toteuttajan toteutusvastuun aiheuttavan kuluttajille?

-

Olennaisten teknisten vaatimusten vaatimustasoa ei ole lähtökohtaisesti muutettu kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön ottamatta luonnonvalon johtamista asuintilaan. Miten asumista ja majoitusta koskevia olennaisia teknisiä vaatimuksia pitäisi mielestänne muuttaa ottaen huomioon kalustettujen asuntojen vuokraus ja Airbnb-toiminta?

-

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

-

Meriläinen Rosa
Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry